

Toetssteen der ware en valse genade

Th. Van der Groe

6. Van de Christelijke troost, of het ware geloofsaandeel aan Christus, volgens vraag en antwoord 1 van de Heidelberger Catechismus

Wat is uw enige troost, beide in het leven en sterven?

Antwoord: *Dat ik met lichaam en ziel, beide in het leven en sterven, niet mijn, maar mijns getrouwen Zaligmakers Jezus Christus eigen ben, Die met Zijn dierbaar bloed voor al mijn zonden volkomenlijk betaald en mij uit alle heerschappij des duivels verlost heeft, en alzo bewaart, dat zonder den wil mijns hemelsen Vaders geen haar van mijn hoofd vallen kan, ja ook, dat mij alle ding tot mijn zaligheid dienen moet; waarom Hij mij ook door Zijn Heiligen Geest van het eeuwige leven verzekert, en Hem voortaan te leven van harte willig en bereid maakt.*

Komende alzo vervolgens tot de zaak zelf, zo zullen wij nu wat nader voorstellen met hoedanig beleid wij achten, dat de mensen behoorden te werk te gaan door Gods bijstand en genade om de waarheid van het Heilig Evangelie (gelijk dezelve in de Catechismus vervat is), voor zich zelf als een voorschrift van beproeving aan te leggen en te gebruiken. Gewis zij zullen hier een ruim veld geopend vinden tot aanwijzing van *de wezenlijke kenmerken van het werk van de Geest in de harten van de gelovigen, en van de voorname gronden en eigenschappen van het ware Christendom*, welke kenmerken hier allen zeer zuiver, klaar en bondig worden voorgesteld en nochtans zo onderscheiden en bepaald, dat zij het ware onderscheid tussen de zaligmakende en de algemene genade van de Geest ons duidelijk genoeg voor ogen stellen, indien wij er anders maar behoorlijk acht op geven. Want enkel met de waarheid overal recht en wezenlijk te beschrijven, onderscheidt men haar ook tevens van alle dwaling, leugen, bedrog en valsheid. Alle beschrijving van enige zaak is aanstonds in zichzelf genoegzaam onderscheidende, wanneer zij alleen maar wezenlijk en duidelijk wordt terneer gesteld.

Zo ras opent men dan de Catechismus niet, of men ontmoet daar gelijk (vraag 1) het voorname voorwerp van een recht zelfonderzoek, te weten of men met de daad door de Goddelijke genade het bijzonder en geestelijk eigendom gemaakt is van Gods Zoon, de Heere Jezus Christus, en alzo ook een waarachtig aandeel, door middel van een oprecht geloof, aan Hem en aan al Zijn heilrijke verdiensten en weldaden verkregen heeft? Hierin toch ligt de grond van alle ware troost en vrede van de ziel voor een gelovig Christenmens in leven en in sterven. Zoveel moeten wij dan door een oprechte zelfbeproeving ook noodzakelijk in onze harten bevinden, en noch meerder, noch minder, wat betreft de

grond van onze staat. Wij moeten een vast en wel gefundeerd besluit van onszelf kunnen maken met de hulp van de Heilige Geest, dat wij met Christus Jezus, Gods Zoon, oprecht verenigd zijn, door een Goddelijk geloof, dat Hij voor eeuwig ons gezegend Hoofd is, en dat wij zijn leden van Zijn lichaam, van Zijn vlees, en van Zijn benen, die nooit weder van Hem gescheiden zullen worden. Als wij in waarheid zodanig vast besluit van onze staat kunnen opmaken, door de kracht en werking van de Heiligen Geest, die getuigt met onze geest, dat wij kinderen Gods zijn, Rom. 8:16, dan zullen wij ook onze harten vertroosten en versterken in alle goed woord en werk, 2 Thess. 2:17. Op deze zaak dient gelet te worden. Want indien iemand maar alleen zijn aandeel aan Christus en aan de gehele volheid van genade en zaligheid, welke in Hem gevonden wordt voor de arme, gelovige en boetvaardige zondaren, niet hartelijk kan geloven, en indien hij zich op Hem, als op zijn eigen Verlosser en Zaligmaker niet kan verlaten met een waarachtig zelfvertrouwen, zo zal hij dan ook zeker nergens in de wijde wereld een ware vrede voor zijn gemoed kunnen vinden, maar zo een zal dan noodzakelijk in een gedurige bekommernis en twijfelmoedigheid blijven hangen, en gestadig door angst en vrees heen en weer geslingerd worden, tot zolang, de dierbare Zon van het geloof eindelijk in zijn hart komt doorbreken, en daar helder begint te schijnen, verdrijvende al de duistere wolken en nevelen van het ongelooft en van satans aanvechtingen en bestrijdingen, waardoor hij nu een vast en zeker besluit kan maken, dat hij waarlijk in Christus is, en alzo voor eeuwig door Hem met God verzoend en een erfgenaam van de zaligheid is.

Want toch, waar de tijdgelovigen ook in mogen rusten, zo kan toch een waar Christen voor zijn gemoed nergens een zekere rust vinden, dan alleen in de zalige gemeenschap van de Heere Jezus, door middel van een oprecht geloof. En zo is dit hier ook de grote zaak, waar het alles op aankomt en waar alle ware zelfbeproeving (zover als die de grond van 's mensen staat betreft), enig toe moet aangelegd en ingericht worden, dat men door middel van dezelve, met de genadige bijstand van de Geest, mag geraken tot enige vaste en bestendige verzekering in zijn binnenste gemoed, dat men waarlijk met lichaam en ziel, beide in leven en sterven, niet meer zichzelf, maar zijn getrouwe Zaligmaker Jezus Christus eigen is, en men alzo de hand van het geloof oprecht op Christus kan leggen en op Zijn gehele algenoegzaamheid, die Hij zichzelf toeëigende tot troost en geruststelling van zijn ziel, ook zelfs midden in alle ellende en zwarigheden, waar men zich van binnen of naar buiten in mocht bevinden. Waarlijk alle arbeid, welke de mensen anders mogen aanwenden in het beproeven van hun eeuwige staat voor God zal toch maar te vergeefs zijn, indien zij slechts met een minder besluit dan van een waarachtig eigendom aan Christus, kunnen tevreden zijn. De Heilige Schrift hangt de gehele zaligheid hier alleen aan, wat de grond betreft, daarom moeten wij dezelve dan immers ook aan niets anders hangen, zo wij ons huis niet op een losse zandgrond willen neerzetten. Wij moeten de Heere Jezus Christus, en een ware gemeenschap van de Geest aan Hem en aan Zijn verdiensten en weldaden, door een ongeveinsd geloof, hier leggen tot ons enige en gehele fundament, of wij timmeren anders maar een los gebouw, dat in een benauwd uur van de dood geenszins zal kunnen blijven staan. Wie deze heilige verborgenheid van het geloof nog niet goed van God geleerd heeft uit het Evangelie, die mag zichzelf onderzoeken en beproeven, doch hij blijft voor altijd een ongelukkige en geveinsde. Wij kunnen waarlijk nooit genoeg met hartelijke aandacht bij een stuk van zoveel aangelegenheid stil staan, hetwelk toch de wezenlijke grond raakt van onze gehele zaligheid. Zou het in het natuurlijke niet een zaak van een zonderling gewicht zijn, indien eens een getrouwde vrouw in zodanige omstandigheden kwam te geraken, dat ze nodig had, voor het belang van haar tijdelijke staat en gemoed, eens een ernstig onderzoek te moeten doen naar de wezenlijken grond van haar huwelijksverbintenis met haar man, of zij wel naar het Goddelijk en menselijk recht de ware en wettige huisvrouw van haar man is, en of niet misschien haar huwelijk met hem maar een zondige en onwettige band is? Zou daar voor zulk een vrouw niet alle oorzaak zijn, om met de grootste ernst en zorgvuldigheid in een zaak van zoveel gewicht te werk te gaan? Maar van hoeveel groter gewicht moet het onderzoek van onze eeuwige staat dan wel niet geacht worden, als wij in de noodzakelijke omstandigheden komen, waarin wij een beproeving hebben te doen op grond van onze geestelijke

huwelijksvereniging met de hoge God van hemel en aarde, en met Zijn Zoon Jezus Christus, *die Zich met ons ondertrouwt in eeuwigheid, gerechtigheid, gericht, goedertierenheid, barmhartigheid en geloof*, Hosea 2:18, 19. Zal ook iemand in staat zijn om recht uit te drukken van welk een groot gewicht en gevolg deze zaak is? Immers daarin alleen hangt het heil van de mensen voor tijd en eeuwigheid. En nochtans minder is de zaak niet, waarnaar wij ons onderzoek en onze zelfbeproeving hebben in te richten. Gelijk die hier in het schriftmatige opstel van de Catechismus dan gepast voorkomt, om te dienen tot een allereerste opening of inleiding van de leer der waarheid, alzo moet alle zelfonderzoek betreffende de inwendige staat van de Christen, daarmee dan ook begonnen en geëindigd worden. Zo luidt ook de regel of vermaning van de Apostel voor dit noodzakelijk werk, dat wij ons zelf zullen onderzoeken en beproeven, of wij in het geloof zijn, en ons zelf zullen kennen, dat Jezus Christus in ons is, tenzij wij enigszins verwerpelijk zijn, 2 Kor. 13:5. Wat wil dit, in de grond toch anders zeggen, dan dat wij geheel gehouden zijn, om een behoorlijk onderzoek te doen naar onze staat, of wij ook een ware gemeenschap hebben aan de Heere Jezus Christus, door middel van een oprecht geloof, zodat Hij ook in onze harten woont door het geloof, Ef. 3:17.

Hoe men de Catechismus gebruikt als regel tot zelfbeproeving

Dit dan eerst wel verstaan, en tot een vaste grond aldus gelegd zijnde, zo zal een ieder, ten einde op deze grond in zijn eigen hart een behoorlijk onderzoek te doen, dan nu de leer van de Catechismus, als een onfeilbaar richtsnoer van de waarheid geheel volgen en zeer nauw in acht nemen die rechte orde, waarin de Goddelijke waarheden daar vast aaneengeschakeld, en zeer helder en duidelijk aan ons voorgesteld worden, zoals reeds te voren is aangewezen, dat het gehele beleid van de zelfbeproeving op het nauwkeurigst, naar die orde moet gericht worden, indien het behoorlijk zal geschieden. Ja, dewijl in dit Catechetische voorschrift alles met zo een kortbondige zakelijkheid aan ons voorgedragen wordt, dat er bijna geen woord in voorkomt, hetwelk zijn aandachtige overweging niet verdient, zo zullen zij, die met Gods bijstand het onderzoek van hun staat recht ernstig en hartgrondig begeren te verrichten, gelijk de gewichtige en eeuwige belangen van een onsterfelijke ziel wel zeker vereisen, hier dan met een bedaarde en langzame aandacht te werk gaan, op alles wat hun voorgehouden wordt, behoorlijk lettende en achtgevende, niet alleen om de Goddelijke waarheden verstandig te beschouwen, maar ook om er gedurig mee in te keren tot hun zielen, tot ernstige beproeving van zichzelf omtrent hunne geestelijke gemeenschap aan die waarheden. Of dezelve door de Heilige Geest ook als Goddelijke waarheden binnen in hun gemoed alzo gewerkt zijn en in hoeverre zij de Goddelijke kracht en heiligende invloeden daarvan bij zichzelf waarlijk kunnen gevoelen, tot hun bekering en zaligheid in de Heere Jezus?

Want dit laatste is het voornamelijk en bijzondere doelwit van een oprechte zelfbeproeving. Het zal immers tot vaststelling van onze staat in Christus, door het geloof, niet genoeg zijn, dat wij enige kennis en toestemming van de Goddelijke waarheden in ons bevinden, want deze bezitten ook de tijdgelovigen en vele mondbelijders in het Christendom, in een meerdere of mindere mate, en soms zelfs ook met enige aandoeningen en bewegingen van het gemoed, overeenkomstig de aard en eigenschap van die waarheden, en naar de manier of gelegenheid van hun geloven van dezelve.

Maar het komt hier meest en bijzonder aan of de gelovige toe-eigening van de Goddelijke waarheden aan een ieders eigen gemoed, en op de heilige en krachtdadige werking van dezelve, binnen in het hart, door des Heeren Geest, zo tot een oprechte zielsvernedering, als tot een ware vereniging met God in Christus, en tot Een ongeveinsde bekering. Deze is toch alleen de zaligmakende genade, naar welke wij een ernstig onderzoek te doen hebben, om die bij onszelf te vinden. Iedere waarheid van de Catechismus is een zuivere Goddelijke waarheid, ons in dier voege geopenbaard in het beschreven Woord. Dit moeten wij voor zeker houden, indien wij rechtzinnige Gereformeerde Christenen zullen zijn, met dewelke wij veronderstellen hier alleen te doen te hebben. Daaruit volgt dat iedere waarheid, welke daar voorkomt, en zo als die daar voorkomt, een wezenlijke geloofswaarheid, die door ons

waarachtig moet omhelsd worden, dat is, *die wij recht moeten kennen, hartelijk toestemmen en onszelf gelovig toe-eigenen*. Deze drie dingen zijn de eigenlijke werkzaamheden van het oprechte geloof van de Heilige Geest, zoals in het vervolg nader door ons aangewezen zal worden. Doch hier wordt het door ons slechts aangeroerd tot een voorbereidende vermaning, om een ieder, en bijzonder de eenvoudigen, al gelijk voor ogen te stellen, wat zij in de beproeving van hun staat, omtrent elke waarheid van het Christengeloof, noodzakelijk hebben in acht te nemen, volgens het verband van de Catechetische leer:

1. Welke kennis of verstand zij namelijk bezitten van iedere Goddelijke waarheid;
2. Welke toestemming of gelovige overreding, in hun harten, van de Goddelijkheid van die waarheid, en
3. Welke waarachtige toe-eigening, aandeel of gemeenschap zij daarvan gewaar worden aan hun eigen gemoed?

Want het is geenszins genoeg, dat wij de Goddelijke waarheid *kennen en geloven*, als een waarheid op zichzelf en buiten ons, of ook voor anderen, maar wij moeten diezelfde waarheid ook vinden binnen in ons, werkende in onze harten tot zaligheid, door de genade van de Heilige Geest. De *kennis* en de *toestemming* zijn gelijk als de vaste en noodzakelijke gronden voor de *toe-eigening*, en deze drie hangen, in het werk van het geloof, als een schakel aan elkaar.

De *kennis* schijnt als een hemels licht van de Geest in de ziel, en werkt daar de *toestemming* en uit deze ontstaat dan ook noodzakelijk de *toe-eigening* of de bijzondere kracht en werking van de Goddelijke waarheid, aan het hart van de gelovige, tot zaligheid. Want het Woord van God werkt ook in hen die geloven, 1 Thess. 2:13. *Het is levendig en krachtig, en scherpsnijdender dan enig tweesnijdend zwaard*, Hebr. 4:12. En in die krachtige werking van de Goddelijke waarheid bestaat deszelfs dadelijke en geestelijke toe-eigening aan het gemoed van de gelovigen. Welke waarheid van de Geest het ook zijn mag, indien ons verstand recht geestelijk, met het heilige licht van die waarheid inwendig bestraald wordt, door middel van het beschreven Woord en van de dienst van het Evangelie, zodanig, dat wij dezelve onderscheidenlijk mogen kennen, in enige trap of maat van zuivere wetenschap, dan kan het onmogelijk zijn, dat wij aan dezelve onze hartelijke toestemming niet gelijk zouden geven, en dat wij die niet oprecht gelovig zouden aannemen voor een waarachtige, heilige, hemelse en Goddelijke waarheid, zo ver namelijk als wij dezelve met een zuiver licht van het verstand begrijpen, of haar anders op Gods waarachtige, openbaring eenvoudig geloven, met een nederige gevangen legging van ons verstand, onder zijn hoge en onfeilbare Autoriteit, zoals dat geschied in de verborgenheden van het Evangelie, welke God voor het zwakke menselijke verstand hier op aarde zeer diep heeft willen verzegelen, om enkel *geloofd en niet ingezien* te worden.

En waar deze hartelijke toestemming of gemoedsoverreding van de Goddelijke waarheid zo gevonden wordt, daar is het niet mogelijk, dat de waarachtige en krachtdadige *toe-eigening* van de waarheid, aan 's mensen hart, zou kunnen ontbreken. Want alleen het weten en het hartelijk geloven, dat enige waarheid heilig en Goddelijk is, en dat die van God zelf aan ons geopenbaard is, door enig middel van zijn Geest, hetwelk onbedrieglijk en onfeilbaar is, dit maakt diezelfde waarheid, even hierdoor gelijk ontzaggelijk, krachtdadig, levendig en zielbekerende, door inwendige werking van de Geest aan 's mensen gemoed. Hetzij dan, dat het een waarheid van de *wet* of van het *Evangelie* is, indien maar de Heilige Geest het duister verstand van de mensen, door Zijn hemels licht, en in de weg van zijn Eigen instelling, daar Zelf belooft in te leiden, en zijn hart krachtig te openen, om daar behoorlijk acht op te geven, zodat hij nu aanvangt die waarheid te verstaan, en dezelve als Goddelijk en aller aanneming waardig, hartelijk te geloven, dan kan het niet anders zijn, of die waarheid moet door haar eigen Goddelijke kracht, en door de werking van de Heilige Geest, 's mensen gemoed ook aanstonds beginnen te beroeren, te veranderen, te vernieuwen en vrij te maken van deszelfs natuurlijke blindheid, ongelovigheid, verstoktheid en andere zielsverdorvenheid. Zover namelijk, als de werking van die waarheid, naar haar bijzondere aard en eigenschap, machtig is zich binnen in 's mensen hart

uit te strekken, en zover als het licht van het geloof zelf, waarmee die waarheid omhelsd wordt, zich aldaar uitbreidt. Want dit wil de Zaligmaker ons leren, met die dierbare belofte, aan al Zijn oprechte gelovigen, *die in Hem zullen blijven, en waarlijk Zijn discipelen zijn, dat zij de waarheid zullen verstaan, en dat de waarheid hen zal vrijmaken*, Joh. 8:32.

Laat ons dit dan eerst voor zeker vaststellen, wanneer wij ons willen gaan begeven tot de beproeving van onze staat, aan de gezonde leer, vervat in ons Catechetisch kerkelijk richtsnoer, dat wij iedere voorgestelde waarheid in ons gemoed zeer zorgvuldig onderzoeken en nauw gadeslaan, wat wij van haar waarlijk kennen en weten? Wat wij van haar hartelijk toestemmen, en vast geloven en hoedanige toe-eigening, door krachtige en gevoelige werking, of heilige bevinding van die waarheid aan ons hart wij gewaar worden, en hoe wij, door de kracht van de Heilige Geest, ook zelf omtrent of nevens die Goddelijke waarheid, in de grond van onze zielen, voor God steeds werkzaam zijn, tot een ongeveinsde bekering. Gewis, die aldus mogen handelen bij het geestelijke licht van de waarheid zelf, en onder een genadige opwekking, leiding en besturing van Gods Geest, deze zullen niet alleen zeer veilig voor zich zelf dit werk verrichten, maar zij zullen langs die weg ook nooit het voordeel missen van de gezegende Evangelische instelling, welke de Heere aan Zijn oprechte kinderen, op deszelfs getrouwe en ernstige waarneming beloofd heeft.

Met deze noodzakelijke onderrichting willen wij dan nu tot de opening van de Catechetische leer verder voortgaan, en zoveel als ons, met de Goddelijke bijstand enigszins doenlijk zal zijn, het rechte gebruik daarvan tot het voorgestelde doelwit, een iegelijk op het duidelijkst en eenvoudigst wat nader trachten aan te wijzen.